

Wioski tematyczne w powiecie tucholskim Theme villages in powiat tucholski

Paulina Kawska, Rafał Gotowski

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Polska

Słowa kluczowe: wioska tematyczna, odnowa wsi, specjalizacja.

Key words: theme village, village renewal, specialization.

Streszczenie

Artykuł koncentruje się na zagadnieniu wiosek tematycznych funkcjonujących w świadomości mieszkańców powiatu tucholskiego, a w szczególności z kojarzeniem terminu wioska tematyczna i wiedzy badanych osób o wioskach tego typu. Badania pokazały również stopień wypromowania produktu turystycznego jakim są wioski tematyczne wśród mieszkańców powiatu tucholskiego oraz ocenę ich atrakcyjności.

Abstract

The article presents the issue of the theme villages by referring them to the awareness of the Powiat Tucholski residents connected with the villages existing in its area. That is why it was decided to conduct a survey. At the very beginning, the respondents were asked what they associate the term theme village with, further questions were focused on the inhabitant's knowledge of the set up in the research area villages. The survey was supposed to show how much the tourist product - theme villages created by the local societies has been promoted among the Powiat Tucholski residents and how attractive it is for them.

Źródła wiedzy o wioskach tematycznych

W literaturze przedmiotu nadal jest trudno znaleźć jakąś większą ilość kompleksowych publikacji naukowych o wioskach tematycznych. Dla przykładu, w Austrii opublikowano w tym temacie dotychczas tylko dwa opracowania pod kierunkiem E. Brunmayera [1,2] koncentrujące się na procesie tworzenia wybranych wsi tematycznych na terenie tego kraju. Pierwsze z nich, pt. „*Themendörfer - Dörfer mit Profil*”, to wyniki badań dotyczących wybranych wiosek tematycznych Dolnej Austrii, tj. Prigglitz – Wsi Kultury i Ybbsitz – Centrum Kowalstwa, drugie zaś, to opracowanie „*Themendörfer. Erfolg und Nachhaltigkeit. Eine Evaluierungsstudie*”, będące studium badań trzech kolejnych miejscowości tego regionu.

O roli wsi tematycznych w poprawie lokalnej wartości skupili się również M. Thieme i K. Birkigt [3], którzy nie tylko przedstawili program powstawania wsi tematycznych w Dolnej Austrii, w tym zrealizowane projekty, podjęte inicjatywy i ich skutki na bazie wybranych wsi, ale dla porównania ukazali wioski tematyczne z obszaru Niemiec uznając, że takie wioski są ważnym elementem zintegrowanego rozwoju obszarów wiejskich.

W Polsce, przykładem syntetycznych prac dotyczących wsi tematycznych są opracowania W. Idziaka. Wymienić tu można „*Wsie tematyczne*” [4] tego autora, będące obszernym artykułem, który zawiera wyjaśnienie istoty wioski tematycznej, przedstawia przykłady takich wiosek w Europie i w Polsce, ukazuje kolejne kroki podejmowane podczas ich tworzenia, wyjaśnia źródła sukcesu, czy też „*Wioska hobbitów od początku. Studium przypadku pierwszego etapu aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnej Sierakowa Sławińskiego w oparciu o dziedzictwo kulturowe*” [5].

Informacji o wioskach tematycznych można szukać także w typowych czasopismach naukowych, czego przykładem jest *Turystyka Kulturowa*, a w niej „*Aktywizacja obszarów wiejskich w oparciu o produkty żywnościowe na przykładzie wsi tematycznych*” [6], czy *Studia i Materiały „Miscellanea Oeconomicae*, gdzie opublikowano artykuł „*Wioski tematyczne sposobem na aktywizację gospodarczą i społeczną regionu*” [7].

Bogatym źródłem informacji o wioskach tematycznych są także specjalistyczne portale internetowe, takie jak: www.wioskitematyczne.org.pl [8], www.wioskizpomyslem.pl [9]. W celu zapoznania się z różnorodnością wsi tematycznych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego stworzono portal www.aktywnawies.pl [10]. Wiele funkcjonujących obecnie wsi tematycznych prowadzi własne strony internetowe na których można dowiedzieć się o ich ofercie, a także o podejmowanych inicjatywach, np. strona Górnicy Wioski w Pile [11].

Wioski tematyczne na obszarze Powiatu Tucholskiego

Na terenie powiatu funkcjonuje obecnie 10 wiosek tematycznych. Pierwszą utworzoną na tym obszarze wioską tego rodzaju była Wioska Grzybowa w Krzywogoncu, która powstała w 2005 roku. Najmłodszą wioską jest utworzona w 2015 roku w Teologu Osada Borowiackich Skrzatów (tab. 1).

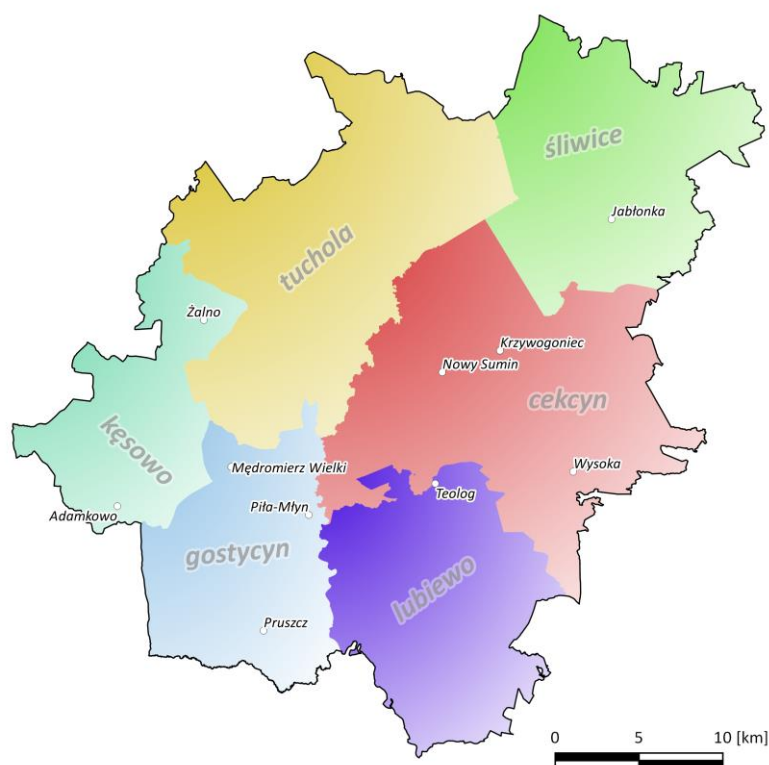
Tabela 1. Charakterystyka wsi tematycznych funkcjonujących w Powiecie Tucholskim

Wioska	Miejscowość Gmina	Temat przewodni	Oferta	Podmiot prowadzący
Grzybowa	Krzywogoniec/ Cekcyn	Specjalizacja nawiązuje do bogactwa grzybów Borów Tucholskich	Gry terenowe np. „Leśny labirynt”, zajęcia plastyczne.	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju Sołectwa Krzywogoniec
Borowiacka	Nowy Sumin/ Cekcyn	Folklor borowiacki	Warsztaty ubijania masła, przedzenia wełny, wyrobu biżuterii, potrawy borowiackie.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nowym Suminie
Cisowa	Wysoka/ Cekcyn	W pobliżu wsi są dwa rezerwaty cisów, źródła drewna łuków	Historia cisa i łucznictwa, gra terenowa, warsztaty rękodzieła, degustacja potraw.	Fundacja Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego „Cisowy Fyrtel”
Miodowa	Wielki Mędromierz/ Gostycyn	Tradycja pszczelarska	Ścieżka dydaktyczna wizyty w pasiekach, wyrabianie świec z wosku pszczeliego, gra terenowa.	Koło Gospodyń Wiejskich w Wielkim Mędromierzu
Gómicza	Piła/ Gostycyn	Historia wsi, w której w latach 1892-1939 funkcjonowały podziemne kopalnie węgla brunatnego	Ścieżka dydaktyczna, audio przewodnik, biesiada „Wesele Szytygara”, gry terenowe, warsztaty rękodzieła.	Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą „BUKO”
Kolejarska	Pruszcz/ Gostycyn	Historia wsi związana z koleją	Galeria kolejarska „Pod Ciśnieniem”, festyn „Zapomniana stacja” który odbywał się do 2014 r., ścieżka nordic walking.	Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne Burchat
Ptasia	Adamkowo/ Kęsowo	Bogactwo przyrodnicze w powiązaniu ze sztuką Leona Wyczółkowskiego)	Muzeum Ptaka, ścieżka ornitologiczna, zapoznanie z twórczością Wyczółkowskiego, warsztaty plastyczne.	Stowarzyszenia na rzecz Pamiętowa i Adamkowa StoPA
Kwiatowa	Żalno/ Kęsowo	Specjalizacja wynika z uprawiania i wykorzystywania kwiatów w rękodziele	Warsztaty np. kwiatek ze szmatek, zabawy plenerowe, pamiątki – rękodzieło.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Sołectwa Żalno

Jabłkowa Kraina	Jabłonka/ Śliwice	Specjalizacja wynika z dużej liczby sadów przydomowych ze starymi gatunkami grusz i jabłoni	Wizyta w sadzie, warsztaty kulinarne zawody na świeżym powietrzu, degustacja potraw zawierających jabłka.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju i Promocji Wsi Jabłonka „Jabłkowa Kraina”
Borowiackich Skrzatów	Teolog/ Lubiewo	Wieś ma rozwijać się w kierunku osady bajkowej	Zabawy, ścieżka z wizerunkami skrzatów i ich chatkami.	Stowarzyszenie Kulturalne „Cisowy Łuk”

Źródło: opracowanie własne

Specjalizacja poszczególnych wsi tematycznych w powiecie tucholskim nawiązuje do historii, tradycji, walorów przyrodniczych i innych dziedzin. Większość wiosek przygotowała dla odwiedzających bogatą, zróżnicowaną ofertę. Zajęcia trwają po kilka godzin, a przed przyjazdem do wsi należy skontaktować się z osobą odpowiedzialną za kontakt z klientami i umówić termin wizyty. Wynika to z konieczności przygotowania się osób odpowiedzialnych za realizację oferty do prowadzenia zajęć (np. zakup materiałów).

Ryc. 1. Lokalizacja wsi tematycznych na tle podziału administracyjnego powiatu tucholskiego (opracowanie własne)

Material źródłowy i metoda

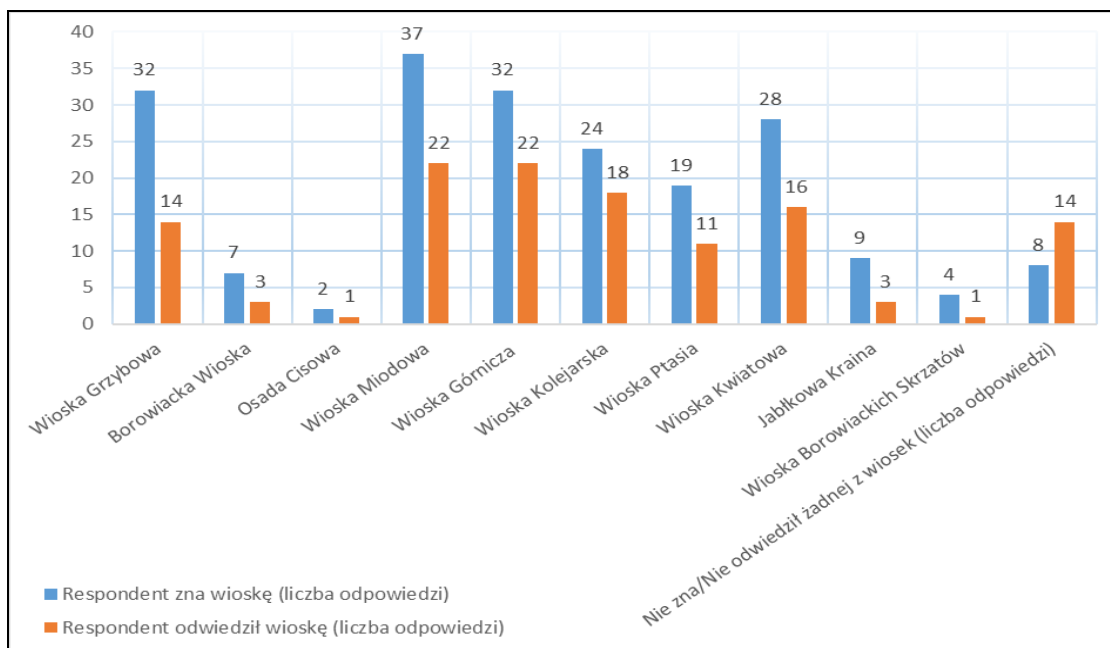
Badania oparto o metodę sondażu diagnostycznego, bazującego na autorskim kwestionariuszu. Przeprowadzono je podczas cyklicznej imprezy pt. Dzień Ziemi 2016, która odbywa się co roku w Tucholi w maju. Badaniami objęto 70 osób. Respondentami były głównie kobiety ponieważ większość pytanych mężczyzn nie wyraziła chęci udziału w ankiecie. Najmłodsze osoby były w wieku osiemnastu lat, natomiast najstarsze około siedemdziesięciu. W kwestionariuszu ankiety zastosowano pytania otwarte i półotwarte. Ankietę przeprowadzono w sposób bezpośredni na zasadzie rozmowy ankietera z respondentem.

Wyniki badań

Pierwsza z poruszanych w badaniach kwestii dotyczyła skojarzeń z terminem „wioska tematyczna”. Znaczna część respondentów definiowała wioskę tematyczną podobnie do Brunmayera [1], a więc że wioska tematyczna jest miejscem gdzie wszystko związane jest z jednym tematem, myślą przewodnią, która pokazuje istotę wioski. To wioska specjalizująca się w jakiejś dziedzinie, ukierunkowana, działająca w oparciu o konkretny motyw np. kwiaty, pszczoły, grzyby, obyczaje.

Niektórzy respondenci wyróżniali „specyficzne cechy wsi tematycznych” i ich zalety, takie jak: zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi (popularyzacja kultury i twórczości, folkloru, tradycji, kuchni regionalnej), tworzenie wspólnoty mieszkańców i przez to zbudowanie przywiązania do miejsca zamieszkania, utożsamianie się z miejscem zamieszkania i zapobieganie wysiedleniu ludności, korzyści finansowe.

Na poniższej rycinie pokazano różnice pomiędzy liczbą osób, która słyszała o jakiejś wiosce tematycznej, a liczbą osób, które daną wieś odwiedziło. Należy wspomnieć, iż pojedyncze osoby wymieniały po parę wsi, ale znalazły się też takie, które nie znały żadnych wiosek tematycznych utworzonych w powiecie, oraz takie, które nie były w żadnej z nich, pomimo, iż o nich słyszały (ryc. 2).

Ryc. 2. Prezentacja wyników odpowiedzi respondentów
(opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego)

Do najczęściej wymienianych wiosek tematycznych leżących na obszarze powiatów należały: Wioska Miodowa, Wioska Górnicza i Wioska Grzybowa. Wyraźnie zaznaczyła się jednak kwestia, że więcej respondentów słyszało o danej wsi, niż ją odwiedziło. Niektórzy respondenci wspominali o Wiosce Chlebowej zlokalizowanej w miejscowości Jania Góra, która jednak nie należy do powiatu tucholskiego, lecz do powiatu świeckiego

Zdecydowana większość respondentów uważała ofertę wioski którą odwiedzili za atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego. W tabeli w przedstawiono rozkład najczęściej udzielanych odpowiedzi na pytanie „Dlaczego oferta odwiedzanej wioski jest atrakcyjna”.

Tabela 2. Czynniki wpływające na atrakcyjność oferty turystycznej wiosek tematycznych

Walor edukacyjny	Walor wypoczynkowy	Walor krajobrazowy	Walor rozrywkowy
Zapoznanie z tematyką w której dana wieś się specjalizuje	Ciekawa forma spędzania czasu wolnego	Wioska atrakcyjnie zagospodarowana „przyjemna dla oka, przyjemne otoczenie”	Oryginalny program przyciągający turystów, imprezy
Poznanie lokalnej kultury, historii wsi	Miłe spędzenie czasu z rodziną		Warsztaty rękodzieła
Poznanie tradycyjnych zawodów, rzemiosła	Odpoczynek	Przebywanie na łonie natury	Ścieżki edukacyjne, gry plenerowe
Wzbogacanie wiedzy o regionie			Degustacje lokalnych potraw

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Zaledwie kilku respondentów nie uważało oferty odwiedzonej wsi za atrakcyjną, przy czym na pierwszy plan wysuwała się Wieś Kolejarska, której oferta według ankietowanych ograniczyła się do imprezy cyklicznej – festynu, a nie była ofertą stałą. Mówiąc o innych wsiach zwrócono uwagę na słabo rozwiniętą ofertę i słabą promocję.

Interesującym jest fakt, iż ankietowani, którzy odwiedzili niektóre wioski dowiedzieli się o nich głównie od znajomych. Część osób wiedzę o wioskach uzyskało dzięki temu, iż wsie te utworzono i funkcjonują w pobliżu ich miejsca zamieszkania. Parę osób jako źródło informacji wymieniało plakaty i ulotki, Internet, prasę i strony internetowe wsi.

Zaledwie parę osób nie wyraziło chęci odwiedzenia wiosek tematycznych w powiecie tucholskim, tłumacząc się brakiem czasu, a także brakiem zainteresowania wioskami – są to osoby najmłodsze wśród ankietowanych.

Przeważająca liczba respondentów chciałaby w przyszłości udać się do wiosek tematycznych utworzonych na obszarze powiatu. Wśród konkretnych przykładów najczęściej wymieniano: Wioskę Górnica, Wioskę Miodową, Wioskę Ptasia, Grzybową, Kwiatową i Jabłkową. Paru respondentów wyraziło chęć odwiedzin pozostałych wiosek, z wyjątkiem Wioski Borowiackich Skrzatów, o której nikt nie wspominał zapewne dlatego, że jest to wioska stosunkowo młoda.

Podsumowanie

Wioski tematyczne są szansą przyciągnięcia turystów na tereny wiejskie, z której to szansy korzystają przedsiębiorcze miejscowości. Mieszkańcy wiosek tematycznych potrafili wykorzystać potencjał jakim są m.in. folklor – Wioska Borowiacka, przyroda – Wioska Ptasia i Wioska Grzybowa, historia – Wioska Górnica itd. Utworzone w tych miejscowościach stowarzyszenia dbają o rozwój oferty turystycznej, a proponowane przez nie atrakcje są ciekawą formą spędzania czasu wolnego.

Badania przeprowadzone wśród mieszkańców Powiatu Tucholskiego dowodzą, że większość respondentów chciałaby odwiedzić wioski tematyczne funkcjonujące na jego terenie. Bogatym źródłem informacji o inicjatywach podejmowanych w poszczególnych wioskach jest dla nich lokalna gazeta „Tygodnik Tucholski”.

Przeprowadzone analizy pokazały również, że niektóre wioski współpracują ze sobą, jak np. Wioska Kwiatowa i Górnica, które wydały wspólny folder promocyjny zawierający krótki program pobytu we wsi i informacje kontaktowe. Wioski tworzą także atrakcyjne foldery promocyjne jak np. Wioska Miodowa, niektóre z nich organizują imprezy cykliczne

np. Święto Grzyba w Krzywogóńcu czy Święto Jabłoni w Jabłonce. Interesującą inicjatywą jest Turniej Wiosek Tematycznych Powiatu Tucholskiego, którego pierwsza edycja odbyła się w Jabłonce wiosną 2016 roku.

Literatura:

1. Brunmayr E., 2001, Studie "Themendörfer - Dörfer mit Profil".
2. Brunmayr E., 2005, „Themendörfer. Erfolg und Nachhaltigkeit. Eine Evaluierungsstudie”.
3. M. Thieme, K. Birkigt, Dorfentwicklung mit wirtschaftlichen Leitbildern zur Erhöhung der lokalen Wertschöpfung (Themendörfer), Dresden, 03/2006.
4. Idziak W., 2005, Wsie tematyczne [w:] Internet w mojej społeczności, Warszawa.
5. Idziak W., Wioska hobbitów od początku. Studium przypadku pierwszego etapu aktywizacji i rozwoju społeczności lokalnej Sierakowa Sławieńskiego w oparciu o dziedzictwo kulturowe. www.wioskitematyczne.org.pl/artykuly/wioska_hobbitow.pdf
6. Kłoczko-Gajewska A., Śpiewak R., Zarębski P., Aktywizacja obszarów wiejskich w oparciu o produkty żywnościowe na przykładzie wsi tematycznych, [w:] „Turystyka Kulturowa”, 2015, nr. 12.
7. Czapiewska G., Wioski tematyczne sposobem na aktywizację gospodarczą i społeczną regionu, [w:] Studia i Materiały „Miscellanea Oeconomicae”, 2012, nr.1.
8. Oficjalna strona domowa www.wioskitematyczne.org.pl (25.06.2016)
9. Oficjalna strona domowa www.wioskizpomyslem.pl (26.06.2016)
10. Portal wsi województwa kujawsko-pomorskiego aktywna wieś www.aktywnawies.pl/wioski_arch,a.html (26.06.2016)
11. Oficjalna strona domowa Górnicza Wioska w Pile www.gorniczawioska.pl (26.06.2016)